

En les balconades de molts pisos del Port de Sagunt pengen de fa uns mesos unes teles de color taronja fluorescent. Unes lletres precàriament impreses diuen: “No al tancament de Galmed”. Es poden veure al carrer del Coure, i al carrer del Sindicalista Juan Torres Casado, i en un dels xalets on abans hi havia això que ací es coneix com “la gerència”. Els treballadors d’aquesta empresa multinacional que amenaça de tancar les portes han fet aquestes pancartes per tal de fer visible la seua lluita i treure alguns fons que els ajuden a costejar les mobilitzacions. De treballadors afectats, n’hi ha 165; però, a Sagunt, tots els veïns s’hi han sentit apel·lats. El passat 24 de maig 8.000 veïns –Sagunt en compta 65.500, 40.000 dels quals viuen al Port– van eixir al carrer per protestar contra el tancament d’aquesta firma de galvanitzats propietat de Thyssen Krupp. Molts, al poble, van reviure l’esperit de lluita que ara fa tres dècades va encendre la gent. Alguns, com la mare d’Alberto Alijarde, que avui és president del comitè d’empresa de Galmed, fins i tot van recuperar aquell jupetí amb una calavera i el lema “No a la mort d’un poble” amb què fa trenta anys protestaren contra el procés de reconversió dels Alts Forns del Mediterrani. Aleshores, qui es jugava el lloc de treball era el seu marit; ara, és el seu fill. “Fou molt emocionant veure com la gent responia a la nostra crida”, diu Alijarde. L’esperit de 1983 va sobrevolar la manifestació.

Bona part dels 165 treballadors que ara té en nòmina Galmed van viure en la seua pròpia pell aquell desmantellament. Com a adolescents en edat de formació, se sumaren a una de les resistències laborals més contundents que ha vist mai el País Valencià. Com els adults, tallaren carreteres, arplegaren signatures, s’enfrontaren a la policia... Aquell pòsit batallador es fa notar en la pissarra que hi ha al despatx del comitè d’empresa. Sobre la superfície blanca hi ha una mena de full de ruta que els representants sindicals van traçar al mes de febrer, quan van sonar les primeres veus d’alarma. En l’esquema es parla d’“aturades en les instal·lacions”, de “manifestacions”, de “contactes amb les administracions”.

L’amenaça de clausura de la firma Galmed, que deixaria al carrer 165 treballadors, reviu la lluita obrera que va marcar el desmantellament dels Alts Forns del Mediterrani, just ara que es compleixen 30 anys d’aquella mobilització ciutadana.

Les pancartes han tornat a poblar els edificis

Galmed revifa l’esperit de la reconversió a Sagunt

Alemanya decideix. Les coses, de moment, però, no pinten bé per als treballadors de Galmed. L’empresa, radicada en un dels nombrosos polígons que té Sagunt, es dedica a la producció de bobines de galvanitzat d’acer i és proveïdora de la pràctica totalitat de plantes de fabricació de cotxes establertes a l’Estat espanyol, a més d’algunes d’italianes, entre més. La firma va nàixer l’any 1992, quan n’era accionista majoritari Aceralia (que tenia un 51% de les accions, enfront d’un 24,5% d’Usinor i un 24,5 de Thyssen Krupp). El 2002, però, es van fusionar Aceralia, Usinor i Arbed, operació que va donar peu al sorgiment del primer grup siderúrgic mundial, Arcelor. La Unió Europea, però, va considerar que Arcelor tenia una posició de domini de mercat i va obligar-la a vendre alguna de les seues línies de galvanitzat. Fou en aquest punt que Galmed va passar a mans de Thyssen Krupp Steel Europe, una multinacional alemanya que compta amb 670 fàbriques arreu del món. “La relació entre empresa i

treballadors sempre havia estat molt correcta i quan, a partir de 2009, les coses van començar a no anar tan bé, vam fer un esforç per adaptar-nos-hi”, explica Alijarde. Fou, però, a partir de 2012, quan els símptomes de defalliment s’intensificaren. Davant la baixada de la demanda, acordaren primer parar una setmana al mes i després parar dues i treballar-ne sis. El mateix any detectaren que alguns formats que es fabricaven en exclusiva a Sagunt es traslladaven a les plantes alemanyes. “El gerent sempre ens va dir que no patirem, que no hi havia cap perill. A més, el fet que continuaren invertint ens tranquil·litzava”, explica Juan Carlos Merlo, que fa 21 anys que treballa a Galmed i tem pel seu futur, però sobretot pel de les seues dues filles, que compten 16 i 13 anys.

A principis de febrer d’aquest any –just quan es commemoraven els 30 anys del desmantellament dels Alts Forns– l’empresa va comunicar als representants dels treballadors la seua intenció de tancar la planta de Sagunt.

de Sagunt. A l'esquerra, una imatge de 1983, on es llig "No a la mort d'un poble". A la dreta, una foto actual referida al tancament de Galmed.

La decisió s'emmarca dins els plans globals de Thyssen Krupp d'eliminar 2.000 llocs de treball –d'un total de 27.600– en la seua divisió d'acer a Europa per tal d'estalviar 500 milions d'euros en el període 2014-2015. La mesura va encaminada a remuntar el vol després que la companyia registrara unes pèrdues netes de 5.000 milions d'euros en l'any fiscal 2011-2012.

L'anunci va caure com una bomba a Sagunt, on els treballadors de Galmed se senten víctimes col·laterals. Argumenten que la planta del Camp de Morvedre és rendible i que és a les fàbriques d'Estats Units i Brasil on es van registrar pèrdues per valor de 683 milions d'euros. "Estem pagant els problemes dels altres", es lamenta Alijarde. I en branda els números: vendes per valor de 42 milions d'euros i beneficis de cinc milions l'any 2012. Els representants dels treballadors també es queixen que, mentre es sacrifiquen llocs de treball a l'estranger, s'han blindat les plantes que Thyssen Krupp té radicades a Alemanya. "De nou que en tenen, només n'han tancat una que ja tenia 200 anys", diu Alijarde.

Des que van conèixer la notícia, els treballadors no han parat de mobilitzar-se: a més de les manifestacions i aturades indefinides s'han desplaçat a València i a Madrid per protestar i han mobilitzat la classe política per impedir un tancament que, al seu parer, no té justificació. Com a alternativa a la

clausura, els treballadors reclamen que la planta, que l'any passat va produir 324.000 tones d'acer galvanitzat, siga venuda a alguna firma del sector com ArcelorMittal o Tata. Thyssen Krupp, però, no sembla de moment disposada a fer-ho, com va manifestar en una reunió celebrada fa deu dies a Alemanya entre la direcció i els treballadors. "L'estratègia és clara: no vendre i endur-se la cartera de clients a Alemanya", es plany Alijarde. I hi afegeix: "Què ens queda si deixem que Alemanya s'emporti els productes i els clients i alce el seu PIB a costa de la perifèria?". Des de l'Associació d'Empresaris del Camp de Morvedre (Asecam) no amaguen el seu neguit. "Les decisions que la multinacional ha de prendre per interessos internacionals no haurien d'afectar el nostre teixit empresarial" es lamenta la seua presidenta, Cristina Plumet, qui creu que "Sagunt no pot perdre un dels últims símbols de la seua vinculació a la indústria del metall". Des de la UGT, el seu secretari general a la comarca, Miquel Jordà, tem l'"efecte dòmino" que el tancament de Galmed pot provocar sobre la resta d'empreses que en són proveïdores o clientes. "És un problema per a l'empresa però també per al seu entorn", diu i recorda que fins a 800 treballadors d'altres factories s'hi podrien veure afectats de forma indirecta.

Història de "la fàbrica". Àngel Olmos recomana als treballadors de

Galmed i a les seues famílies "que lluiten amb totes les seues energies pels seus llocs de treball". Olmos sap bé del que parla. Com a líder sindical de Comissions Obreres va viure en primera línia de foc el procés de desmantellament dels Alts Forns del Mediterrani, a principis de la dècada dels vuitanta, un procés que va canviar el paisatge físic i humà del Port i en va determinar la identitat. Fins aleshores el Port (un nucli urbà vora mar situat a uns sis quilòmetres del nucli històric) havia viscut de –i per a– "la fàbrica", el substantiu unívoc amb què ací tothom coneixia aquell conglomerat siderúrgic que va nàixer del germen plantat per Ramón de la Sota a l'inici del segle XX en forma de port comercial. Mentre Sagunt, eminentment agrícola, se'n desentenia, en la part més costera del municipi es desenvolupava el principal exemple de ciutat fabril del Mediterrani. Milers d'immigrants procedents de Castella-la Manxa, Castella i Lleó, Aragó i Andalusia s'hi establiren al recer d'unes instal·lacions portuàries i una indústria que reclamava mà d'obra. A canvi, la fàbrica els fornava de tot allò que necessitaven: escola, formació professional, centre de salut, cinema, equip de futbol, allotjament, església, etcètera. "La fàbrica ho era tot, la vida no es podia imaginar sense ella. No teníem concepció del que era l'ajuntament", rememora Miquel Àngel Marín, professor associat de la

D'esquerra a dreta: Cristina Plumet, presidenta d'Asecam; Ángel Olmos, líder de CCOO l'any 1983; Miquel Jarque, d'UGT al Camp de Morvedre.

Un patrimoni sense custodi

Havia de ser un dels majors contenidors culturals del País Valencià, un lloc de referència per a les arts escèniques. A hores d'ara, però, les naus de Sagunt (on en altres temps hi hagué els tallers dels Alts Forns) estan pràcticament abandonades i res no se'n sap, de les promeses de la Generalitat. Les fastuoses representacions, a principis de la dècada anterior, de grans produccions com *Las Troyanas*, d'Irene Papas, o de *Las comedias bárbaras*, de Bigas Luna, apareixen avui com bombolles d'una política cultural basada en la fastuositat efimera.

Per a Ximo Revert, que és historiador i autor de *Reconversión y revolución. Industrialización y patrimonio en el puerto de Sagunto*, en aquest municipi s'“està perdent l'oportunitat de convertir aquest patrimoni en un actiu turístic i cultural”. I és que, si bé les màquines van arrasar la majoria d'infraestructures que configuraven els Alts Forns del Mediterrani, tres naus, el forn número II i els habitatges dels directius i alts quadres (allò que ací es coneix com “la gerència”) foren amnistiades per les *bulldozers*. A pesar dels anys transcorreguts, no hi ha a hores d'ara un pla integral per a valoritzar la peculiaritat d'aquests espais que un dia formaren part d'aquesta ciutat factoria. Només el forn número II, restaurat i visitable per al públic, s'erigeix amb certa dignitat entre polígons industrials de nova construcció. “A la dècada dels vuitanta ningú no va ser capaç de percebre el valor patrimonial i cultural d'aquest lloc com una alternativa al desmantellament”, es lamenta Ximo Revert, qui evoca els exemples de les mines de Riotinto, a Huelva, o la ciutat fabril de Volklingen, a Alemanya, que ha estat declarada patrimoni de la humanitat. “S'està perdent una oportunitat d'or. Les institucions haurien de salvaguardar aquest patrimoni industrial. I ho han de fer no tant per una qüestió romàntica com perquè és un actiu econòmic que ens pot ajudar a eixir de la crisi”, argumenta Revert, qui ha militat en els diversos moviments ciutadans que, a Sagunt, vetllen per defensar allò que el passat siderúrgic els ha llegat.

Universitat Jaume I i ex-regidor d'Esquerra Unida al municipi. Son pare, com tants altres, hi treballava i ell mateix estudià en l'escola de la fàbrica.

L'inici de la dècada dels vuitanta, però, ho canvià tot. Espanya aspirava a entrar en el Mercat comú, però, a canvi, la Comunitat Econòmica Europea obligà el govern de Felipe González a reduir la seua capacitat productiva, també en el sector de la siderúrgia. Sobre la taula, els socialistes podien jugar amb les peces de les fàbriques d'acer d'Astúries, País Basc i Sagunt. I conscients com eren que tocar Astúries o el País Basc podia resultar massa conflictiu, es decidiren a tancar els Alts Forns de Sagunt, que aleshores eren propietat majoritària de l'estat, a través de l'Institut Nacional d'Indústria. El 4 de febrer, pocs dies abans d'orde-

Bona part dels 165 treballadors de Galmed van viure en la seua pròpia pell el desmantellament dels Alts Forns

A l'esquerra, Miquel Àngel Marín, ex-regidor per EU. A la dreta, treballadors de Galmed. El primer per l'esquerra és Alberto Alijarde.

nar l'aturada del forn II, José María de Lucía, president dels Alts Forns i Ensidesa, pronunciava una frase que ha passat a la història: “Ja està bé de donar morfina a un malalt. Cal practicar l'eutanàsia”.

Aquella frase fou una declaració de guerra per als veïns del Port de Sagunt que durant anys “haviem crescut al foc de la siderúrgia”, com diu Àngel Olmos. “Tot girava al voltant de la fàbrica. La gent teníem la sensació que, sense la fàbrica, sobravem –explica Miguel Àngel Martín, que aleshores estudiava a l'institut i va participar en primera persona en les protestes–. Era com si, tot d'una, ens negaren el futur”. Aquell neguit alimentà una mobilització obrera sense precedents al País Valencià, que revifava a mesura que el govern socialista s'obcecava en els seus plans. El 6 de juliol de 1983, el consell de ministres autoritzava una inversió de 575.000 milions de pessetes en tres anys per a les acereries d'Astúries i Bilbao, una partida de la qual quedava exclòs Sagunt. “Ens ho jugàvem tot –rememora Àngel Olmos–. El govern va triar desmantellar Sagunt perquè pensava que la reacció seria més dèbil, però es van trobar amb uns treballadors i unes famílies disposades a lluitar amb una determinació de ferro”.

El període entre 1983 i 1985 a Sagunt queda per a les hemeroteques de la

lluita obrera i de l'heroisme veïnal. Hi hagué talls de carretera, ferits de bala, l'eixida apressada del president de la Generalitat d'un míting, batusses policials, arplegada de signatures i manifestacions multitudinàries al crit de “No a la mort d'un poble”. “Entre juliol i agost de 1983 es van aconseguir 700.000 signatures contra el tancament. Moltes dones de treballadors es pagaven el tren de la seua butxaca i se n'anaven fins a Saragossa o Barcelona per aconseguir el suport de la gent. Es va fer una feina titànica”, rememora Olmos.

L'alçament popular, tanmateix, no va tenir efecte als despatxos i l'octubre de 1984 els Alts Forns van fer l'última colada. Dels 4.800 treballadors fixos i eventuais, 2.900 foren recol·locats. La resta, en règims diferents, van veure la seua carrera laboral truncada. D'aquell empori siderúrgic només quedà la secció de laminat en fred, ara propietat d'ArcelorMittal. “Fou un dia tristíssim. Teníem una sensació de derrota com la que degueren tindre els republicans després de la Guerra Civil –explica Olmos–. Fou com si de la nit al dia se t'hagueren mort el pare i la mare”.

Coordenades per a una batalla. Miquel Àngel Marín està convençut que, si bé el desmantellament es va

fer efectiu, “en el subconscient de la gent del Port ha quedat una dinàmica de lluita” que ara ha reviscolat per defensar els treballadors de Galmed. Perquè, si bé ni el nombre de treballadors afectats ni la dimensió social no són equiparables, molts en aquest poble se senten reflectits en la lluita d'aquests 165 treballadors. “Les situacions no són homologables perquè aleshores la fàbrica ho era tot –analitza Marín–. Tanmateix, en alguna cosa sí que són similars: aleshores aquella fou una decisió obligada per Europa en què nosaltres no podíem fer res; i ara, és una multinacional qui pren la decisió de forma unilateral i el que es diga ací no els importa gens ni miqueta”.

“La lluita sempre paga la pena”, diu Àngel Olmos, a tall de consell per als treballadors de Galmed. Al darrere d'aquest sindicalista hi ha una reproducció del famós quadre del *Quart poder*, que representa la classe treballadora. El va fer pintar l'any 1983, quan era líder de Comissions, com una manera de reforçar un esperit obrer que trenta anys després ressuscita a la capital del Camp de Morvedre. Aleshores fou per uns milers de treballadors; ara és per dos centenars. La història, a petita escala, es repeteix.

Violeta Tena